

SERBIAN

THE BECKLEY FOUNDATION

SVETSKA KOMISIJA ZA KANABIS
ZAKLJUČCI I PREDLOZI

ČLANOVI KOMISIJE:

ROBIN ROOM

BENEDIKT FISCHER

WAYNE HALL

SIMON LENTON

PETER REUTER

AMANDA FEILDING

COPYRIGHT © THE BECKLEYFOUNDATION 2008

THE BECKLEY FOUNDATION

BECKLEY PARK

OXFORD

OX3 9SY

TELEPHONE: +44 1865351209

WWW.BECKLEYFOUNDATION.ORG/POLICY/CANNABIS_COMMISSION.HTML

CHARITY NO. SC033546

SVETSKA KOMISIJA ZA KANABIS

ZAKLJUČCI I PREDLOZI

ZAKLJUČCI O UPOTREBI I ŠTETNIM POSLEDICAMA KANABISA

1. U proteklih pedeset godina, rekreaciona upotreba kanabisa postala je masovna pojava među tinejdžerima i mladim ljudima, u mnogim razvijenim zemljama i u pojedinim zemljama u razvoju. U razvijenim zemljama sa najdužom istorijom upotrebe, veliki broj korisnika nastavlja sa upotrebom kanabisa do srednjeg doba, pa i duže.
2. Pušenje kanabisa izaziva nekoliko štetnih zdravstvenih posledica. Upotreba kanabisa otežava normalno izvršavanje zadataka, a upotreba pre vožnje verovatno povećava opasnost od saobraćajnog udesa. Oko 10% onih koji probaju kanabis postaju zavisni, i kod ovih osoba je veći rizik od respiratorne bolesti, oštećene kognicije (bar kratkoročno), i javljanja psihotičnih simptoma ili psihotičnog poremećaja. Rana i intenzivna upotreba kod adolescenata može povećati rizik od loših obrazovnih i psihosocijalnih posledica.
3. Verovatnoća i ozbiljnost štetnih posledica kod intenzivnih korisnika kanabisa su umerene kada se uporede sa mnogim drugim psihoaktivnim supstancama, kako dozvoljenim tako i zakonom zabranjenim, koje su u čestoj upotrebi, naime: alkohol, duvan, amfetamini, kokain i heroin.
4. U poslednje vreme, izražena je zabrinutost o povećanoj jačini kanabisnih proizvoda. Prosečni sadržaj THC-a u mnogim zemljama je verovatno uvećan, bar delimično prouzrokovano činjenicom da je proizvodnja kanabisa nezakonita. Zdravstvene posledice zavise od mogućnosti korisnika da utvrdi nivo THC-a.
5. Teritorijalna rasprostranjenost upotrebe kanabisa različita je u okviru jedne zemlje, kao i između različitih zemalja. Međutim izgleda da ni verovatnoća hapšenja ni kazne za upotrebu i prodaju, makoliko stroge, ne utiču mnogo na ove razlike. Opšta rasprostranjenost upotrebe kanabisa ukazuje na to da kanabis pruža mnogim ljudima zadovoljstvo, kao i terapijske i druge koristi.

6. Korisnici koji voze pod uticajem kanabisa verovatno predstavljaju opasnost drugima. Postoje instrumenti za utvrđivanje da li je vozač pod uticajem kanabisa, i trebalo bi sprovoditi kontrolu da se ovakvo ponašanje spreči. Ostale štetne posledice koje korisnik nanosi drugima su manje merljive. Među ovim štetnim posledicama, verovatno najvažnije su neispunjavanje obaveza, kako na poslu, tako i u porodici.

ZAKLJUČCI O EFEKTIMA TEKUĆE POLITIKE

7. Dugogodišnji fokus u borbi protiv kanabisa jeste njegova zabrana. U većini zemalja, glavni način sprovođenja zabrane jeste hapšenje korisnika. U razvijenim zemljama, gde veliki broj stanovništva koristi kanabis, stvarno izrečene krivične kazne za posedovanje i upotrebu kanabisa su najčešće mnogo umerenije od onih koje zakon predviđa. Štaviše, u ovim zemljama, verovatnoća hapšenja zbog upotrebe kanabisa izražava se u odnosu: jedan uhapšen na hiljadu korisnika. Pokušaji primenjivanja zabrane nisu uspeali da spreče upotrebu kanabisa.

8. Argumentacija za stroge kazne za posedovanje kanabisa je neubedljiva, kako iz normativnih tako i iz praktičnih razloga. U mnogim razvijenim zemljama, većina onih koju su rođeni u proteklih pedeset godina je koristila kanabis. Režimi kontrole koji kriminalizuju korisnike narušavaju privatnost građana, društveno su razdorni, pa i skupi. Stoga vredi razmišljati o alternativama.

9. Pored znatnih državnih resursa koji se izdvajaju za primenu zabrane, ovakav režim nameće veoma velike posredne troškove, i nanosi štetu pojedincima. Na primer, krivična osuda za posedovanje kanabisa može onemogućiti pojedincu da obavlja određene poslove ili aktivnosti, a hapšenje može dovesti do ličnog i porodičnog poniženja. U zemljama gde postoje statistike, one ukazuju na to da se mnogo češće hapse pripadnici manjina i društveno ugroženih grupa.

10. Mere za smanjenje kazni kao i za dekriminalizaciju posedovanja i upotrebe kanabisa usvojene su u brojnim jurisdikcijama. Ovo nije dovelo do povećanja u upotrebi kanabisa. Štaviše ove reformske mere uspele su da umanje neke od štetnih posledica zabrane kanabisa. Međutim, pozitivni efekti

dekriminalizacije mogu biti narušeni ukoliko policija počne da kažnjava veći broj korisnika, ili ukoliko se zakon diskriminaciono primenjuje.

PREVAZILAŽENJE NEDOSTATAKA MEĐUNARODNIH SPORAZUMA

11. Današnji međunarodni sporazumi sprečavaju dekriminalizaciju kanabisa, kao i temeljne reforme zakona o kanabisu. Režime kontrole koji su napustili krivično gonjenje i uveli legalizaciju karakterišu nedoslednost i konfuzna primena novih pravila. Primer ovoga su holandski kafe barovi u kojima je dozvoljena prodaja kanabisa, ali njegova nabavka nije regulisana.
12. 'Ono što je zabranjeno, ne može biti regulisano.' Prema tome postoje prednosti za one vlade koje usvoje režim regulisane, legalne dostupnosti kanabisu, uz pomoć striktno kontrole. U ovom slučaju, vlada je u prilici da koristi razne metode regulisanja legalnog tržišta: oporezivanje; kontrola dostupnosti; zabrana prodaje maloletnicima; etiketiranje; ograničenje jačine. Druga alternativa, koja svodi na minimum rizik da se upotreba kanabisa promoviše, jeste da se dozvoli proizvodnja ograničenih količina za ličnu upotrebu kao i za poklon drugima.
13. Postoje četiri glavne alternative za vlade koje žele da regulišu tržište kanabisa u okviru međunarodnih konvencija:
  1. U nekim zemljama je moguće ispuniti slovo međunarodnih konvencija, a istovremeno dozvoliti *de facto* legalnu dostupnost kanabisu. Primer ovog pristupa je holandski model.
14. Ukoliko država ne želi ovako postupiti, postoje tri moguće alternative:
  2. Država se može opredeliti za režim regulisane dostupnosti koji otvoreno ignoriše konvencije. Vlada koja se opredeli za ovakav pristup mora biti spremna da se odupre znatnom međunarodnom pritisku.
  3. Država se može odreći konvencija iz 1961. i 1988., pa im ponovo pristupiti sa uzdržanim stavom u vezi primene propisa o kanabisu.
  4. Država može ući u pregovore sa drugim zemljama koje imaju slične stavove i inicirati, na nadnacionalnom nivou, novu konvenciju za kanabis.

15. Pokazatelji ne daju jasnu sliku o tome da li legalizacija upotrebe i prodaje kanabisa na visoko regulisanom tržištu dovodi do povećanih štetnih posledica od upotrebe kanabisa na duži rok. Iskustva sa režimima kontrole drugih psihoaktivnih supstanci nas uče da manje striktni režimi kao i postojanje široke komercijalne promocije mogu dovesti do visokog nivoa upotrebe i štetnih posledica. Naprotiv, strogi režimi kontrole mogu smanjiti nivo upotrebe i štetnih posledica.
16. Država koja želi da legalizuje upotrebu i prodaju kanabisa na regulisanom tržištu treba da koristi znatna iskustva iz drugih relevantnih režima kontrole psihoaktivnih supstanci. Ova iskustva obuhvataju: apotekarske receptne režime; monopole u prodaji alkohola; etiketiranje; izdavanje dozvola; kontrolisanje dostupnosti i oporezivanje. Posebno treba obratiti pažnju na to da se ograniči uticaj komercijalnih interesa, kao i promocija upotrebe kanabisa. Takođe treba obratiti pažnju na negativne posledice odsustva kontrole tržišta duvana i alkohola, kao i na druge pozitivne primere.

PRINCIPI ANALIZE POLITIKE PREMA KANABISU

17. Naši predlozi su motivisani generalnim etičkim principima o javnom zdravlju: mere kojima je cilj da se smanje štetne posledice treba da su proporcionalne tim posledicama, kao i da njihovi rezultati budu što pozitivniji uz izbegavanje neželjenih efekata; one treba da što manje utiču na slobodu pojedinca; i treba ih ravnopravno primenjivati, pogotovo što se tiče ugroženih ili marginalizovanih grupa.
18. Tekuća politika prema kanabisu možda daje poneke pozitivne rezultate, ali nedostaje dokaza da bi se ovo potvrdilo. Jasno je da nanosi štetu mnogim pojedincima koji su uhapšeni, da uskraćuje slobodu pojedinca, i da se često neravnopravno primenjuje. Primena zabrane kanabisa je takođe skupa. Zadatak pred nama je da stvorimo novu politiku prema kanabisu, koja je efektivnija, uzimajući u obzir sve navedene faktore. Mi razumemo da je javno mnjenje, koje najčešće podržava očuvanje zabrane, bitna prepreka ka novoj politici.

19. Glavni cilj sistema kontrole kanabisa trebao bi da bude svođenje na minimum svih štetnih posledica upotrebe kanabisa. Po našem mišljenju, to znači nerado dozvoliti upotrebu, i truditi se da se smanji verovatnoća štetnih posledica (npr. sprečavanje upotrebe kod maloletnika, i ubeđivanje svih korisnika da izbegavaju dnevnu upotrebu, kao i vožnju posle upotrebe).

PREDLOZI

20. U kreiranju ovih predloga vodilo se računa o društvenim vrednostima i proceni njihovih efekata. Mi nudimo naše predloge uvereni u bolju politiku prema kanabisu, prihvatajući da razumni ljudi mogu imati drugačija mišljenja o relevantnim vrednostima, kao i o mogućim efektima ovih predloga.

Delovanje u okviru tekućeg međunarodnog režima kontrole:

21. Pod tekućim međunarodnim režimom kontrole, vlade mogu samo da variraju strogost kaznene politike. Imajući u vidu da sve mere izvan minimalne primene zabrane imaju veoma malo uticaja na upotrebu kanabisa, glavni cilj politike prema kanabisu trebao bi da bude svođenje na minimum štetnih posledica zabrane.

22. Ukoliko se država opredeli da kontroliše upotrebu kanabisa putem krivičnog prava, ne postoji opravdanje za pritvor pojedinaca zbog posedovanja i upotrebe kanabisa, niti za krivično gonjenje. Očuvanje krivičnog zakona o posedovanju kanabisa, *de jure* ako ne *de facto*, može služiti policiji, koja ga diskreciono primenjuje. Međutim, u praksi ovo često dovodi do diskriminacije ugroženih grupa. Policija bi trebala da svede na minimum primenu zakona o posedovanju i upotrebi kanabisa.

23. Bolja alternativa bi bila da se prekršaji ovih zakona procesuiraju administrativnim putem, izvan krivičnog pravosuđa, mada se prihvatljivost ove opcije po međunarodnim konvencijama dovodi u pitanje. Novčane kazne trebale bi biti male, a alternativne kazne, kao što su obavezno savetovanje, ne

bi trebale da predstavljaju teškoću za pojedinca, u skladu sa principom proporcionalnosti.

Traženje rešenja mimo međunarodnih konvencija:

24. Međunarodni režim kontrole za drogu bi trebalo promeniti kako bi omogućio pojedinim državama da usvoje, sprovedu i ocene sopstvene režime za kanabis, u okviru svojih granica. Za ovo su potrebne promene važećih konvencija, ili usvajanje novih koje bi zamenile postojeće.
25. Ukoliko ne dođe do ovih promena, država se može odreći konvencija, pa im ponovo pristupiti sa uzdržanim stavom u vezi primene propisa o kanabisu, ili može jednostavno da ignoriše propise konvencija koji se odnose na kanabis.
26. U svakom režimu gde je kanabis legalizovan, država bi trebala da izdaje dozvole ili sama da upravlja proizvodnjom, veleprodajom i maloprodajom te droge (kao što je već slučaj u mnogim jurisdikcijama kad su u pitanju alkoholna pića). Država bi trebala, direktno ili putem uvođenja regulative, da kontroliše jačinu i kvalitet kanabisa, da osigura adekvatno visoke cene i da kontroliše dostupnost, pogotovo što se tiče mladih ljudi.
27. Država bi trebala voditi računa da su odgovarajuće informacije o štetnim posledicama kanabisa dostupne i aktivno prenete korisnicima. Reklamiranje i promociju trebalo bi zabraniti, ili strogo ograničiti, koliko je moguće.
28. Uticaje bilo kakvih promena politike prema kanabisu, uključujući i štetne efekte, trebalo bi pažljivo pratiti, i trebala bi da postoji mogućnost brze i pažljive revizije, ukoliko nova politika dovede do povećanja štetnih posledica.